

ten is / valami gyógyszert szedhetett” (*Gondor helytartója*), de ez a munka igazán eredményes volt, csak remélhetjük, hogy lesz folytatás.

KRUSOVSZKY DÉNES

(*JAK, Budapest, 2006, 73 oldal, 1200 Ft*)

VARGA MÁTYÁS:

a leghosszabb út

Bárhol is ütjük fel a kötetet, ilyesmi sorokra bukkanunk: „leszegett fejfel is. csak a lábadat. a földet, / ahogy lépsz. vagy az utat. talán. ahogy / magad előtt.” Ez áll a verseskötet második ciklusának azon darabjában, amelyet Varga Mátyás Lorand Gasparnak ajánlott. A vers címe: *ni zan a hegyekben*.

A kötetben minden szó kisbetűs. A mondatok végére odalótt és a papírba becsapódott golyónyom-szerű pontok előtt többnyire rövid szavakból képzett mondatok – melyek mégsem tömondatok –, vesszők, gondolatjelek, s itt-ott utalásos, kurzívált kifejezések.

A hátsó borítón tiszteletre méltóan rövid sorok a szerzőről. 1963-ban született. Három kötete van, az egyik francia nyelvű, Nantes-ban adták ki. S a szöveg fölött a szerzői portré: ahogy a versben is írva van, lesütve a tekintet, tán a földre, de meglehet, a völgyben alant meghú-

zódó, a távolság miatt mozgalmasságnak semmiképp sem látható tájra. A fej, amely a négyzetre vágott képen szemlélendő, ugyancsak csontvárys. Ahogyan Csontváry látta a marokkói tanítót.

Az első fülön egy idézet, Lorand Gaspartól – aki olvasta a könyvet, vélhetné úgy is, a kötethez a zárat nyitó kulcs, a kitartott, s végül zümmögésébe belefúló alaphang. A borítón pedig Molnár Péter kisgrafikája; a címe is érdekes, *Esőzaj*, de a mű is az, ahogyan a merített-kiszáritott cellulózlapon szétfutnak a kapitálisok. Közvetlapok közé ha befurakszik egy sok gyökérszórú tarack, az hagy ilyen markáns és mégis finom szerkezetű lenyomatot.

Varga Mátyás *a leghosszabb út* című kötetét tehát egy grafika, egy füliszöveggé vált textus, egy fénykép és egy fontosnak ítélt bibliográfia borítja be. A harminc vers között pedig további hasonló, útjelző módjára elhelyezett emblémák, például nevek, akiknek a szerző egy-egy verset ajánlott: Eric Satie, Frenák Pál, Schein Gábor, Molnár Péter s a már említett Lorand Gaspar mellett Tolnai Ottó. A megidézettek alapján a versvilágról akár előképpel is rendelkezhetne az az olvasó, aki korábban nem ismerte a szerzőt és munkásságát.

De mit is szabad ezekről a nagyon 20. századiasán franciás, szabad verseknek tűnő, a prózába sokszor áthajoló művekről mondani? Hogy veretes a nyelvezet? Hogy

nincs benne semmi, se költői *techné*, se magatartás, se beszédmód, amit a kortárs kánon értékelne – azon kívül, hogy örül ennek a fényesen demonstrált *kívüliség*nek? Hogy nincs benne szó semmi, ami ne a töredékes, foszlékony, esendő és múlékony mikrokozmoszból származna, s nincs benne vers, amely ne a végtelen, örök és kristálytengelyén forgó makrokozmoszra referálna? Csupa mégis és mégsem ez a könyvmű. És semmi olyanról nincs itt szó, ami – mint zárandoklat a rossz hívőnek, szónoklás a dadogónak – „feladatosnak” bizonyulna.

Az elől nyitott, hátulról lezárt mondatok a szerzői magatartás, talán élet- és gondolkodási elv képviselői. Mintha a végtelen múltból, a beláthatatlan jelenlévők valóságából érkező dolgoknak csupán a becsapódását érzékelhetné a szerző. A golyót tudja csupán regisztrálni, ahogy átüti a bőrt, az izmokat, s szétrombolja a szívet, illetve a gerincvelőt; némelykor esetleg a golyó becsapódását megelőző, pillanatnyi kiterjedésű nyomvonalát. „ismeretlen madárhang után indulsz. / bokrok között. a hajnali szürkületben. / hang egyre erősebb. helyét keresi. – de a / mada-
rat soha. mindig csak a homályból / felcsattanó hangot.”

Amúgy Varga Mátyás érzékelhetően: misztikus. Keveréke egy sivatag-nézésbe belefeledkező észak-afrikai szúfinak és egy középkori, német, a Krisztus-misztikában felol-

dódó szerzetesnek. Ezért voltaképpen nem is szövegei fontosak: *amiről* beszél (ha ritkán és esendő módon is), az megrendítően fontos. Nem is oly rég egy társadalomtudományi kutatónő azt mondta egy kérdőív kapcsán, hogy manapság az európai kultúrában a vallási hovatartozásra és a szexuális orientációra illetlenség rákérdezni. Most már azt is tudom, tapintatlanság lenne arra is, hogy költő-e valaki, ha költészetet művel.

GÉCZI JÁNOS

*(Jelenkor Kiadó, Pécs, 2006,
64 oldal, 1500 Ft)*

DOBOZI ESZTER:

Másolhatatlan

A kötet kezdőmondata („Mint tűnik át – erről szerettem volna írni – / a szó a láthatóban, s a látható a szóban”) úgy csendül fel a fejünkben, mint egy hangverseny kezdete. Az „angolkürtös” nyitány explicit módon egészül ki filozofikus eleganciával, és ettől meg is indul az olvasó fantáziája: vajon mit rejtegetnek a következő lapok vagy akár mindjárt a következő sorok? Jól sejtjük: egyfajta visszatérő motívumokból összeállított invokáció ez, amely megmozgat, bemelegít, felkészít az elkövetkezőkre, nem takargatva semmit,